

Poziom proliferacji komórek

Poziom śmierci komórek

Zaburzenia w akumulacji komórek

Homeostaza

Zaburzenia w nieczczeniu komórek

Nekroza

Zmiany morfologiczne

- utrata integralności błony komórkowej
- niejednorodne obszary kondensacji chromatyny
- obrzęk komórki i liza
- całkowita liza komórki
- dezintegracja organelli komórkowych

Zmiany biochemiczne

- zaburzenia jonowe
- nie wymaga nakładów energii - proces bierny
- przypadkowa fragmentacja DNA
- fragmentacja DNA w późnym okresie śmierci komórki

Fizjologiczne znaczenie

- śmierć grupy komórek
- wywoływana przez czynniki nie fizjologiczne
- fagocytoza przez makrofagii
- wywołuje odczyn zapalny

Apoptoza

- zachowana integralność błony komórkowej, uwypuklenia
- kondensacja chromatyny na obwodzie jądra
- obkurczenie komórki
- tworzenie otoczonych błoną pęcherzyków (ciałka apoptotyczne)
- organelle komórkowe pozostają zachowane

- ściśle regulowany proces
- zależny od energii (ATP)- aktywny proces
- kontrolowana fragmentacja DNA (mono- i oligonucleosomy)
- fragmentacja DNA we wczesnym okresie śmierci komórki

- śmierć pojedynczej komórki
- indukowana przez czynniki fizjologiczne
- fagocytoza przez otaczające komórki lub makrofagii
- brak odczynu zapalnego

Nekroza

Zmiany morfologiczne

- utrata integralności błony komórkowej
- niejednorodne obszary kondensacji chromatyny
- obrzęk komórki i liza
- całkowita liza komórki
- dezintegracja organelli komórkowych

Zmiany biochemiczne

- zaburzenia jonowe
- nie wymaga nakładów energii - proces bierny
- przypadkowa fragmentacja DNA
- fragmentacja DNA w późnym okresie śmierci komórki

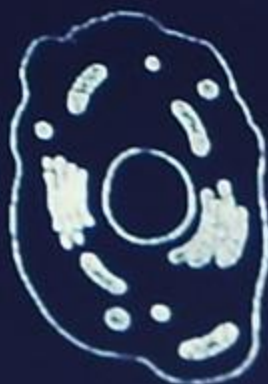
Fizjologiczne znaczenie

- śmierć grupy komórek
- wywoływana przez czynniki nie fizjologiczne
- fagocytoza przez makrofagi
- wywołuje odczyn zapalny

NEKROZA

zywa komórka

odwracalny obrzęk komórki

zmiany w mitochondriach
zachowany układ chromatinowy
nieodwracalny obrzęk komórki

pęknięcie błony komórkowej

dezintegracja

APOPTOZA

zywa komórka

zachowana struktura mitochondriów
zmiany w jądrze
kondensacja

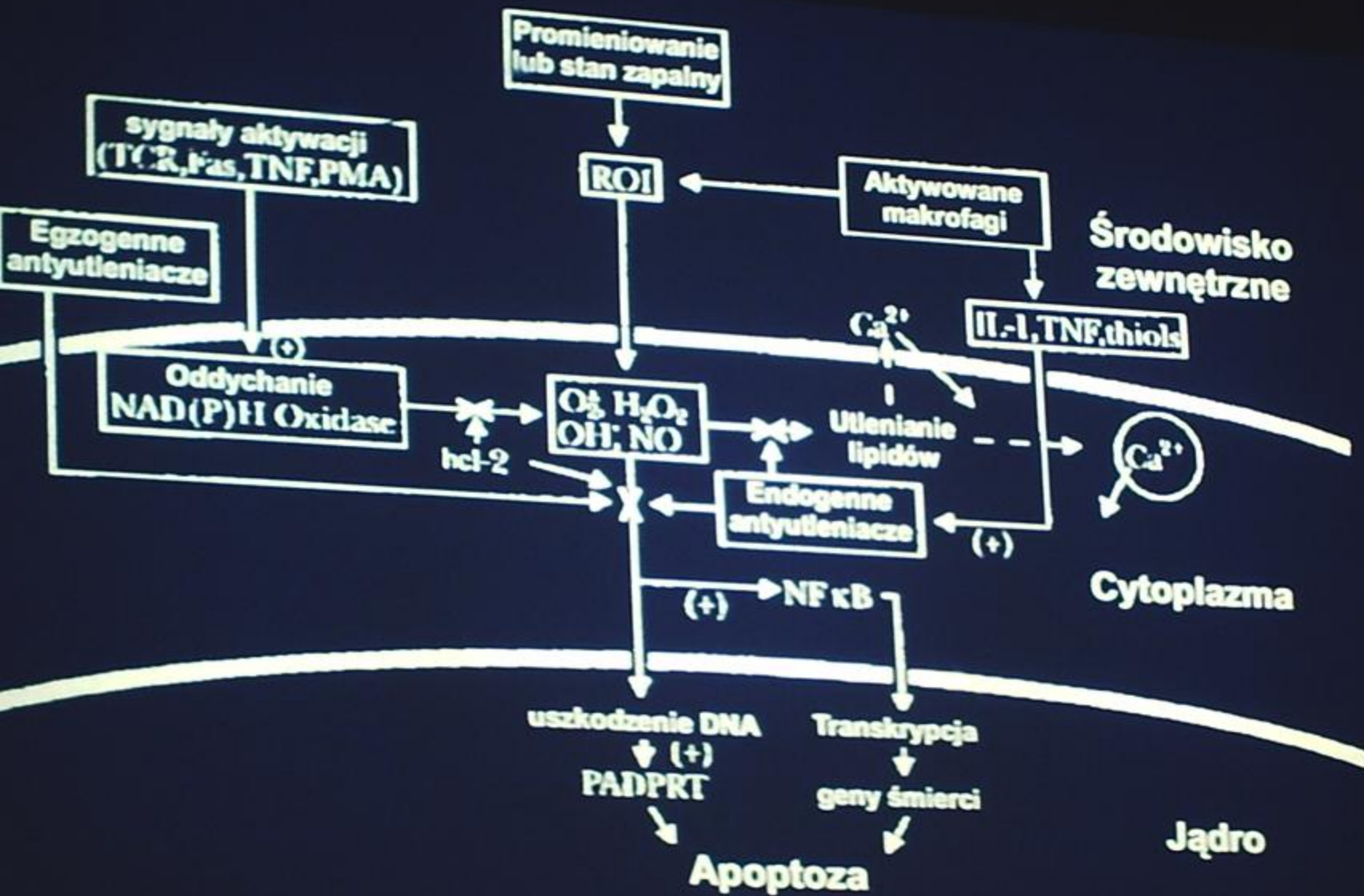
fragmentacja

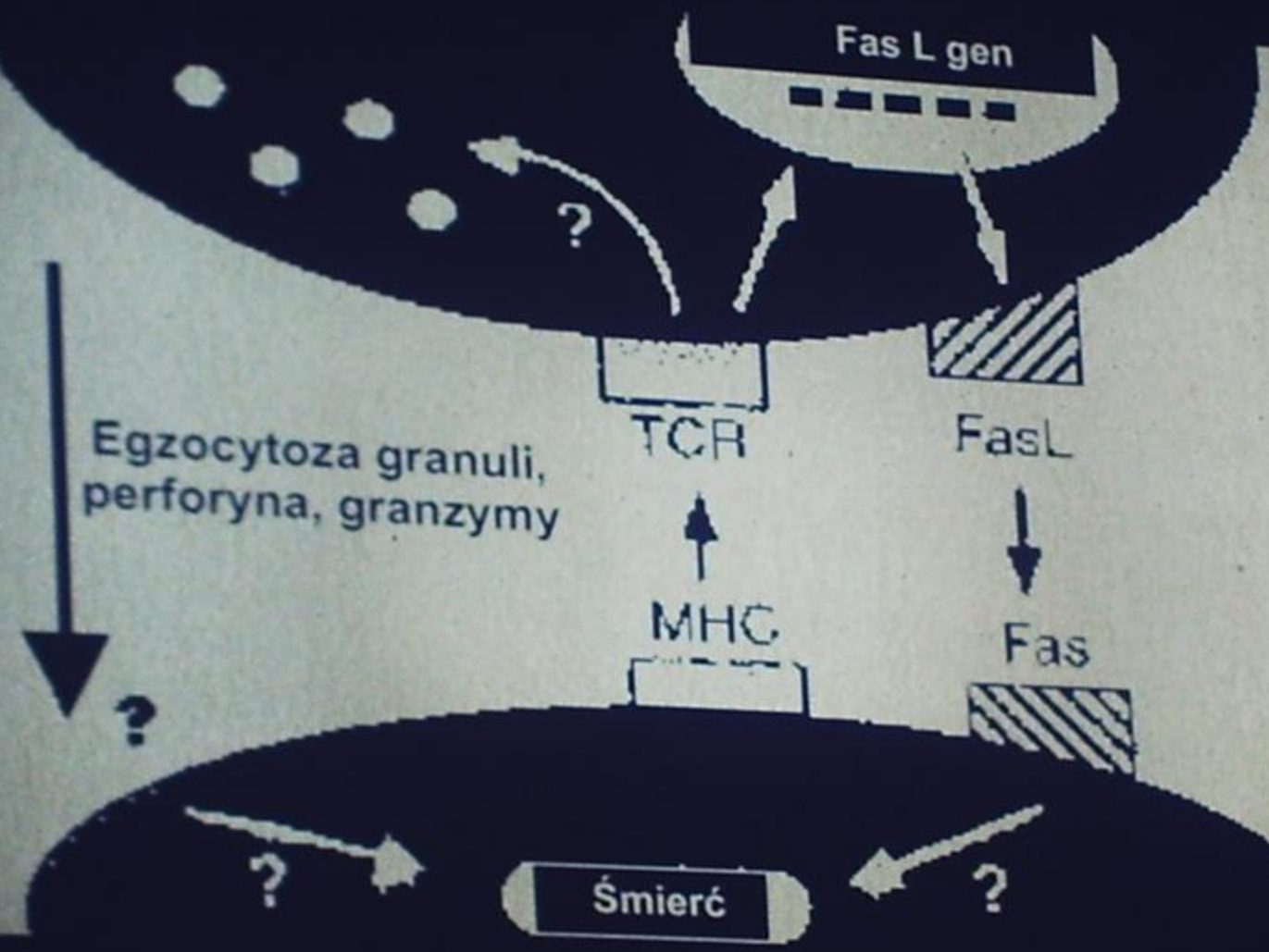
nienaruszona błona komórkowa

ciałka apoptotyczne

limfocyt T cytotoksyczny

Egzocytoza granuli,
perforyna, granzymy

TCR

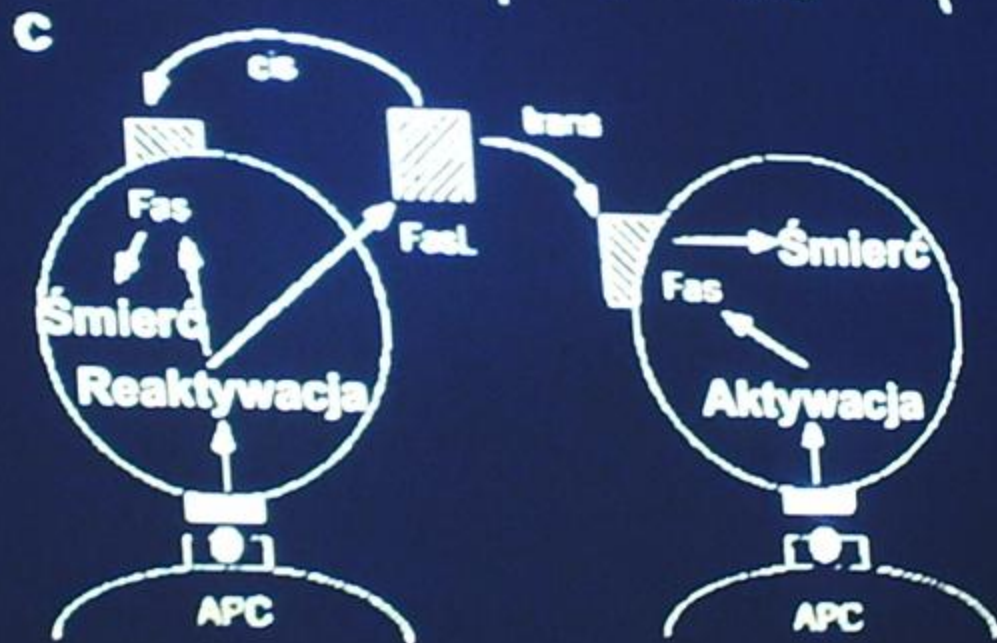
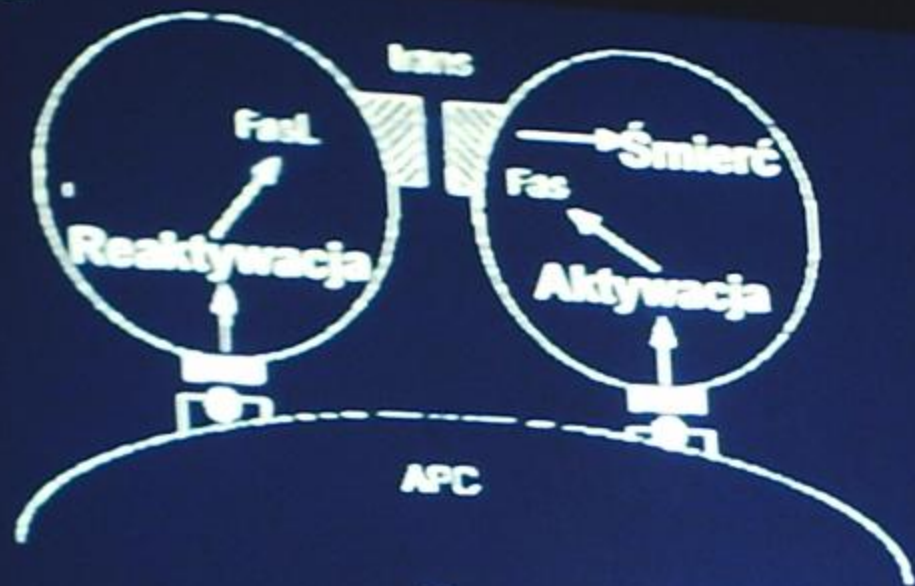
FasL

MHC

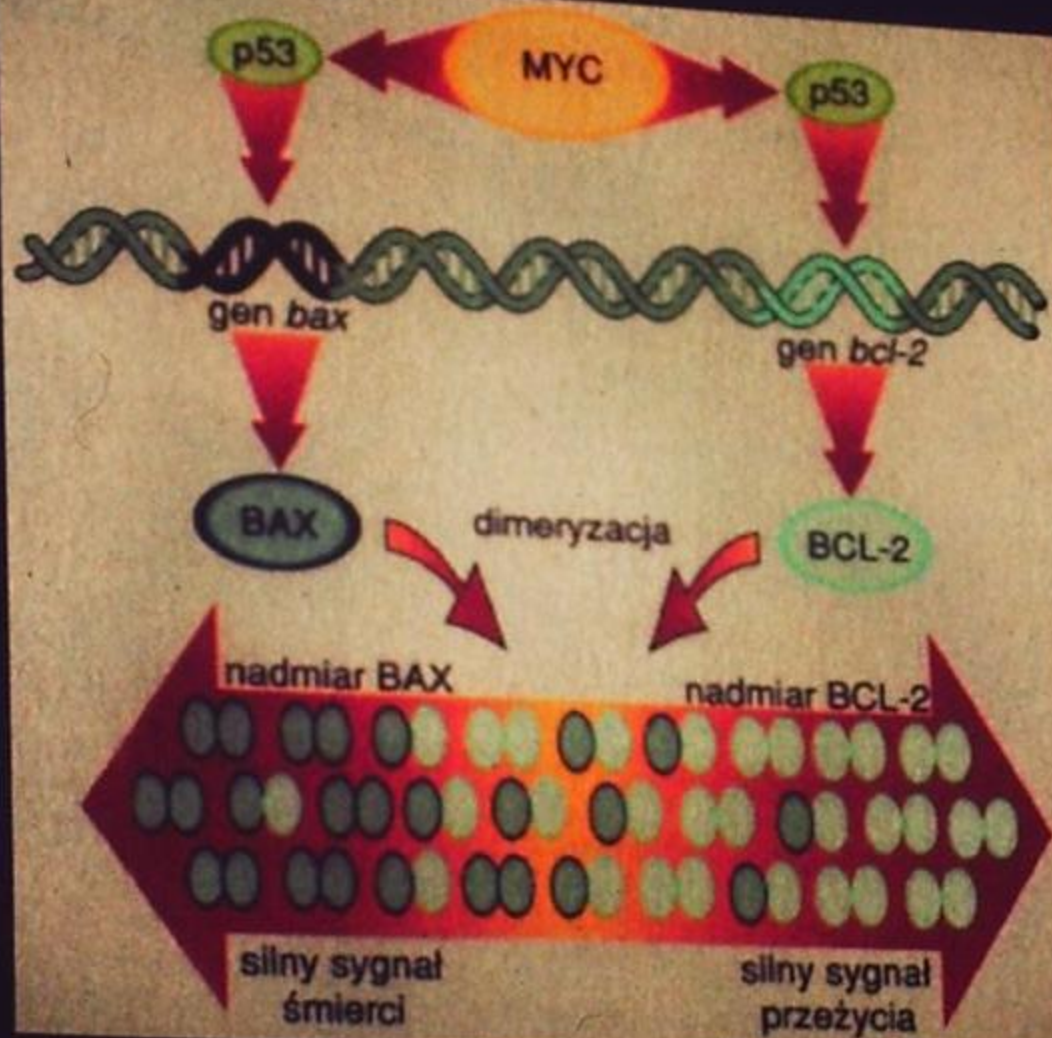
Fas

Śmierć

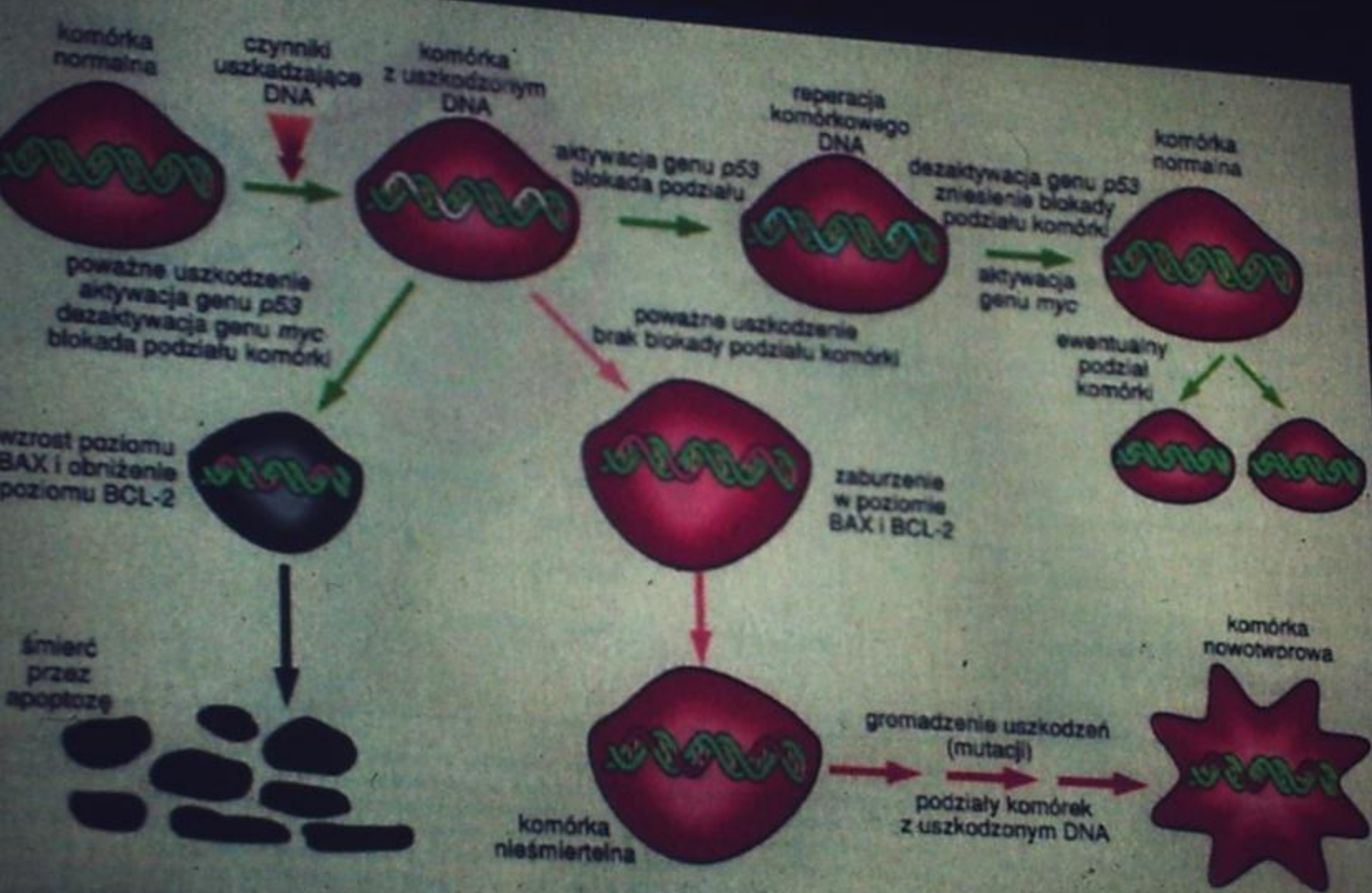
komórka docelowa

komórka normalna

czynniki uszkodzające DNA

komórka z uszkodzonym DNA

aktywacja genu p53
blokady podziału

reparacja komórkowego DNA

dezaktywacja genu p53
zniesienie blokady podziału komórki

komórka normalna

poważne uszkodzenie
aktywacja genu p53
dezaktywacja genu myc
blokady podziału komórki

poważne uszkodzenie
brak blokady podziału komórki

aktywacja genu myc

ewentualny podział komórki

wzrost poziomu BAX i obniżenie poziomu BCL-2

zaburzenie w poziomie BAX i BCL-2

śmierć przez apoptozę

komórka nieśmiertelna

gromadzenie uszkodzeń (mutacji)

podziały komórek z uszkodzonym DNA

komórka nowotworowa

Induktory apoptozy

Stymulatory fizjologiczne

1. Rodzina TNF
  - Fas ligand
  - TNF
2. TGF β
3. Neuroprzekazniki
  - Glutaminian
  - Dopamina
  - N-methyl-D-aspartate
4. Brak czynników wzrostu
5. Utrata kontaktu z macierzą
6. Wapń
7. Glikokortykosteroidy

Czynniki terapeutyczne

1. Leki chemioterapeutyczne
2. Promieniowanie gamma
3. Promieniowanie UV

Czynniki uszkodzające

1. Szok termiczny
2. Infekcje wirusowe
3. Toksyny bakteryjne
4. Onkogeny
  - myc, rel, E1A
5. Supresory nowotworu
  - p53
6. Limfocyty T cytotoksyczne
7. Utleniacze
8. Wolne rodniki
9. Brak czynników odżywczych
  - antymetabolity

Toksyny

1. Etanol
2. - amyloid

Choroby związane ze wzrostem apoptozy

1. AIDS

2. Choroby neurologiczne

Choroba Alzheimer`a

Choroba Parkinson`a

Stwardnienie zanikowe boczne

Barwnikowe zwyrodnienie siatkówki

Degeneracja mózdzku

3. Mielodysplazja

Anemia aplastyczna

4. Niedokrwienie

Zawał serca (reperfuzja)

Udar mózgu (reperfuzja)

5. Toksyny hepatotropowe

Alkohol

Choroby związane ze wzrostem apoptozy

AIDS

Choroby neurologiczne

Choroba Alzheimer'a

Choroba Parkinson'a

Stwardnienie zanikowe boczne

Barwnikowe zwyrodnienie siatkówki

Degeneracja mózdzku

3. Mielodysplazja

Anemia aplastyczna

4. Niedokrwienie

Zawał serca (reperfuzja)

Udar mózgu (reperfuzja)

5. Toksyny hepatotropowe

Alkohol

Inhibitory apoptozy

Czynniki fizjologiczne

1. Czynniki wzrostu
2. ECM
3. Ligand CD40
4. Obojętne aminokwasy
5. Cynk
6. Estrogeny
7. Androgeny

Geny wirusów

1. Adenowirus E1B
2. Bakulowirus p35
3. Bakulowirus IAP
4. Wirus ospy krowiej ctnA
5. Wirus EBV BHRF1, LMP-1
6. Wirus Herpes 1 34.5

Czynniki farmakologiczne

1. Inhibitory kalpeiny
2. Inhibitory proteazy cysteinowej
3. Promotory nowotworu
  - PMA
  - fenobarbital
  - Hexachlorocyclohexane

Inhibitory apoptozy

Czynniki fizjologiczne

1. Czynniki wzrostu
2. ECM
3. Ligand CD40
4. Obojętne aminokwasy
5. Cynk
6. Estrogeny
7. Androgeny

Geny wirusów

1. Adenowirus E1B
2. Bakulowirus p35
3. Bakulowirus IAP
4. Wirus ospy krowiej crmA
5. Wirus EBV BHRF1, LMP-1
6. Wirus Herpes 1 34.5

Czynniki farmakologiczne

1. Inhibitory kalpeiny
2. Inhibitory proteazy cysteinowej
3. Promotory nowotworu
  - PMA
  - fenobarbital
  - Hexachlorocyclohexane

Choroby związane z zahamowaniem apoptozy

1. Choroby nowotworowe

Chłoniak (ziarniczny)

**Rak związany z mutacją p53
(szczególnie w raku jelita
grubego, płuca, piersi)**

Nowotwory hormonalno- zależne

Rak piersi

Rak jajnika

Rak prostaty

2. Choroby autoimmunologiczne

Toczeń układowy rumieniowaty

Glomerulopatie

3. Infekcje wirusowe

Wirusy Herpes

Wirus ospy wietrznej (VZV)

Adenowirusy

Rola apoptozy w procesie odrzucania przeszczepu

- 1. Znaczenie ekspresji Fas ligand (CD95L).**
- 2. Znaczenie ekspresji Bcl-2.**
- 3. Rola antygenów MHC.**
- 4. ECM i cząsteczki adhezyjne.**
- 5. Ocena apoptozy w przeszczepionych narządach:**
  - nerki,**
  - serca,**
  - wątroby,**
  - rogówki,**
  - jelita.**
- 6. Leki immunosupresyjne.**